

Enheten för tillsyn
Per Claesson

ICA Sverige AB
Box 4075
169 04 Solna

Föreläggande att göra rättelse

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) förelägger ICA Sverige AB, 556021-0261, (bolaget) att göra rättelse genom att vidta nedan åtgärder.

En redovisning av vidtagna åtgärder ska ges in till Länsstyrelsen **senast fyra veckor från att bolaget tagit del av beslutet**. Redovisningen ska omfatta den dokumentation som enligt föreläggandet ska upprättas samt en redogörelse för de åtgärder som i övrigt ska vidtas enligt föreläggandet.

- Utveckla den allmänna riskbedömningen genom att bedöma hur de tjänster som tillhandahålls i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker. Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Faktorer som ska beaktas i den allmänna riskbedömningen är verksamhetens kunder, tjänster, distributionskanaler samt geografiska riskfaktorer. Vid bedömningen ska hänsyn även tas till uppgifter som kommer fram vid bolagets rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner, om sådana finns, samt till information om tillvägagångssätt för penningtvätt och finansiering av terrorism och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnar.
- Mot bakgrund av den allmänna riskbedömningen ska bolaget sedan;
 - Motivera bolagets bedömning av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med olika typer av kundrelationer (kunders riskprofiler) samt tydliggöra hur kundernas riskprofiler följs upp och ändras när det finns anledning till det.
 - Upprätta, utveckla, komplettera samt dokumentera rutiner och riktlinjer för att motverka att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. De dokumenterade rutinerna och riktlinjerna ska omfatta;
 - Åtgärder för kundkännedom.
 - Övervakning och rapportering till polisen.

Datum
2020-08-26

Beteckning
209-20992-2020

- Komplettera bolagets rutiner för skydd mot hot, hämnd och andra fientliga åtgärder genom att motivera bolagets rutiner och övriga åtgärder som bedöms behövas för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten. Därvid ska tydligt framgå att bolaget inte får utsätta en anställd, en uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.
- Säkerställa att bolaget har rutiner och riktlinjer för;
 - Intern kontroll. Däri ingår att bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten (system för visselblåsare). Bolaget ska se till att ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda m.fl. mot hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder och även iaktta förbud mot repressalier för dessa personer (visselblåsarskydd).
- Säkerställa att relevant information dokumenteras samt säkerställa att den allmänna riskbedömningen samt rutiner och riktlinjer uppdateras regelbundet, minst en gång per år, varvid datum för uppdateringen antecknas.

Föreläggandet gäller omedelbart.

Beskrivning av ärendet

Regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism¹ (penningtvättsregelverket) gäller bland andra yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster.

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska bland annat göra en allmän riskbedömning av sin verksamhet och skapa rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen har den 18 maj 2020 förelagt bolaget att skicka in bolagets allmänna riskbedömning samt rutiner och riktlinjer för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Den 12 juni 2020 kom bolaget in med yttrande och begärda handlingar i ärendet.

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Datum
2020-08-26

Beteckning
209-20992-2020

Motivering till beslutet

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 16 april 2009 och bedriver enligt registret följande verksamhet: bokföring och redovisning. Bolaget driver verksamhet som omfattas av penningtvättsregelverket och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen får ingripa mot en verksamhetsutövare som inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att förhindra att dennes verksamhet utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Ingripande kan bland annat ske genom att Länsstyrelsen förelägger verksamhetsutövaren att göra rättelse.

Allmän riskbedömning

Av penningtvättsregelverket framgår att en verksamhetsutövare ska göra en bedömning av hur de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker, en så kallad allmän riskbedömning. Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Vid bedömningen ska hänsyn även tas till uppgifter som kommer fram vid bolagets rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner, om sådana finns, samt till information om tillvägagångssätt för penningtvätt och finansiering av terrorism och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnar. Riskbedömningen ska utformas så att den kan ligga till grund för verksamhetsutövarens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen kan inledningsvis konstatera att bolaget har uppgett att handlingarna som getts in innehåller en allmän riskbedömning. Av bolagets "Rutiner för att förhindra penningtvätt" avsnitt 5 *Allmän riskbedömning* framgår bland annat att bolaget anser att ett antal av de tjänster som bolaget erbjuder har identifierats som möjliga att utnyttjas för penningtvätt, men riskerna bedöms framförallt vara kopplade till kundernas beteenden (förändringar) och transaktioner (ovanliga och bristande underlag) i vilka butiksekonomi har insyn. Bolaget uppger att det finns en risk för att det utnyttjas för att ge sken av legitimitet till en brottslig verksamhet. Risken bedöms dock i kontexten som normal och sannolikheten för att de kommer att utnyttjas som låg.

I den allmänna riskbedömningen redogörs inte för vilka slags tjänster som bolaget tillhandahåller och hur de kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bolaget redogör endast för riskbeteenden och transaktioner som denne måste vara lite extra vaksam på. Enligt Länsstyrelsens bedömning framstår vissa riskbeteenden som tjänster som bolaget kan tillhandahålla, men det framgår inte om bolaget tillhandahåller dessa tjänster eller hur de kan utnyttjas. Generellt framstår i stället de riskbeteenden som bolaget åberopar som uppräknade av omständigheter som bolaget har att beakta vid övervakningen av sina kunder.

Datum
2020-08-26

Beteckning
209-20992-2020

Det saknas således i den allmänna riskbedömningen en motiverad bedömning och analys av hur bolagets tjänster, kunder, distributionskanaler och geografiska riskfaktorer kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker. Enligt Länsstyrelsens bedömning har bolaget förutom att inte beakta samtliga faktorer fullt ut, inte kommit fram till en sammanvägd bedömning av hur stor risken är för att tjänsterna som tillhandahålls i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Dessutom saknas uppgifter om verksamhetens storlek och art vilket ska ligga till grund för bestämmandet av omfattningen av den allmänna riskbedömningen. Med storlek avses t.ex. bolagets omsättning, antal anställda, antal verksamhetsställen och liknande förhållanden. Med art avses vilka varor eller tjänster som tillhandahålls och hur komplexa dessa är.

Bolagets allmänna riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder och rutiner, riktlinjer samt övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen konstaterar att bolagets allmänna riskbedömning är bristfällig. Detta medför att Länsstyrelsen inte kan göra en fullständig prövning av om de övriga handlingarna är adekvata eller tillräckliga för att uppfylla de krav som ställs på verksamhetsutövare i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen vill dock särskilt framhålla följande.

Riskbedömning av kunder

En verksamhetsutövare ska bedöma de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med varje kundrelation. Bedömningen ska ske med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen samt verksamhetens kunskap om den aktuella kunden, varje kund ska således tilldelas en riskprofil. Kundens riskprofil ska ligga till grund för de kundkännedomsåtgärder, den uppföljning och den övervakning bolaget ska vidta för den specifika kunden.

I handlingarna som bolaget gett in finns uppgift om vilka åtgärder som personal ska vidta för att genomföra riskbedömning av kunder. Det saknas dock uppgift om hur själva bedömningen av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationer (kunders riskprofil) görs. Det vill säga det framgår inte varför risken som förknippas med kundrelationen bedöms vara antingen låg, normal eller hög.

Kundkännedom

Av de handlingar som getts in framgår att bolaget utför grundläggande åtgärder och ibland skärpta åtgärder för kundkännedom innan en affärsförbindelse etableras. Det framgår av blanketten *Kundkännedom blankett – vidimering ID* att identifiering av en fysisk kund ska ske genom en vidimerad kopia av ID-handling. Det framgår vidare att bolaget ska identifiera affärsrelationens syfte och art, företagets registreringar hos myndigheter och ägare, ledning och verklig huvudman.

Det framgår dock inte vilka ID-handlingar som bolaget accepterar från kundens sida, hur kontrollen sker och dokumenteras. Det framgår heller inte att bolaget kontrollerar företrädares behörighet att företräda kund, exempelvis genom

Datum
2020-08-26

Beteckning
209-20992-2020

kontroll av fullmakt, förordnande eller annan motsvarande behörighetshandling samt hur kontrollen sker och dokumenteras.

Det anges heller inte vad en verklig huvudman är eller hur verklig huvudman kontrolleras. Det framgår visserligen av blanketten *Kundkännedom och riskbedömning penningtvätt* att uppgifter ska inhämtas vilket får antas vara uppgifter ur Bolagsverkets register över verkliga huvudmän. Det framgår dock inte, vilken vidare utredning bolaget gör utifrån de eventuella uppgifter som framkommer ur Bolagsverkets register. Vidare framgår inte hur det kontrolleras om kunden är etablerad i ett land som av Europeiska kommissionen identifierats som ett högriskredjeland. Av blanketten *Kundkännedom och riskbedömning penningtvätt* framgår att etableringsland ska kontrolleras, men det framgår inte hur själva kontrollen ska gå till. Bolaget anger visserligen i sina rutiner att kunderna är [REDACTED] eller [REDACTED] - [REDACTED]. Det utesluter dock inte att kunden kan vara etablerad i ett högriskredjeland.

Vad gäller personer i politiskt utsatt ställning (PEP) och sådan persons nära anhöriga och kända medarbetare har bolaget angett att om kunden är PEP ska lämpliga åtgärder vidtas för att ta reda på var tillgångarna kommer ifrån. Skärpt fortlöpanande uppföljning av affärsförbindelsen ska också tillämpas. Det anges dock inte tydligt vad PEP är, vad för information som ska inhämtas och hur den ska inhämtas, vilket är en brist. Vidare saknas rutiner för identifiering av truster och liknande juridiska konstruktioner. Bolaget anger visserligen i sina rutiner att de endast hanterar uppdrag för kunder som har en tydligt och klart beskriven verksamhet och där bolaget anser att denne kan förstå verksamhetens art och förutsättningar. Detta utesluter dock inte att bolaget kan ha truster och liknande juridiska konstruktioner som kunder.

Vidare har bolaget uppgett i sina "Rutiner för att förhindra penningtvätt" att en viktig del av deras verksamhet för att förhindra penningtvätt är att förstå kunderna och deras affärsverksamhet. För att uppnå detta genomför bolaget åtgärder för att identifiera affärsrelationernas syfte och art. För detta används checklistorna *Kundkännedom blankett – vidimering ID* samt *Kundkännedom och riskbedömning penningtvätt*. Länsstyrelsen kan efter en genomgång av handlingarna ovan konstatera att det inte framgår att information om affärsverksamhetens syfte och art hämtas in. Det framgår heller inte av "Rutiner för att förhindra penningtvätt" hur inhämtningen ska gå till, mer än hänvisning till checklistorna. Checklistorna redogör dock inte för affärsrelationens syfte och art. Bolaget bör beakta att det med affärsrelationens art avses i första hand vilken verksamhet som bedrivs, inbegripet vilka varor eller tjänster som kunden tillhandahåller hur komplexa dessa är och andra liknande omständigheter.

Enligt penningtvättsregelverket finns krav på att verksamhetsutövare ska ha skärpta åtgärder för kundkännedom när det är motiverat för att hantera risken som kan förknippas med kundrelationen. Av ingivna handlingar framgår att bolaget ska vidta skärpta åtgärder vid vissa situationer, men det framgår dock inte vad dessa skärpta åtgärder består av, vilket är en brist.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Bolaget har i de handlingar som getts in till Länsstyrelsen uppgett att det finns en koncernfunktion som kan göra hotbilda-bedömningar och tillhandahålla personskydd ifall det krävs. Eftersom Länsstyrelsen inte fått del av bedömningen som koncernfunktionen uppges göra kan myndigheten inte ta ställning till om den utgör ett tillräckligt skydd från hot, hämnd och andra fientliga åtgärder samt repressalier för bolagets anställda, uppdragstagare eller andra som på liknande grund deltar i verksamheten och fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.

Övervakning och rapportering

Av handlingarna som bolaget har gett in framgår att de löpande bevakar att kundens redovisning inte innehåller felaktigheter. Det sker framförallt genom rimlighetsbedömningar och dialog med kunden vid oklarheter. I det löpande arbetet bevakas att underlag till alla verifikationer finns, att verifikationerna följer det normala mönstret och att oklarheter reds ut så snart det kan ske. Särskild uppmärksamhet riktas mot de transaktioner och situationer som beskrivs i den allmänna riskbedömningen samt de specifika risker som kunden fått i den individuella riskbedömningen. Bolaget redogör även för exempel på riskbeteenden och transaktioner som de måste vara lite extra vaksamma på. Även om bolaget redogör för att de löpande bevakar sina kunder och vad de ska vara särskilt vaksamma på framgår det inte hur bolaget upptäcker att aktiviteter och transaktioner avviker från vad de har anledning att räkna med utifrån sin kundkännedom. Det framgår heller inte om bolaget har ett system för att upptäcka eventuella avvikelser eller om arbetet annars enbart utförs manuellt.

Det framgår vidare inte om bolaget har ett sådant system som enligt penningtvättsregelverket krävs för att bolaget snabbt och fullständigt ska kunna lämna uppgifter om huruvida bolaget under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art. Vad gäller tystnadsplikt anger bolaget att det enligt lag råder meddelandeförbud, dvs. förbud att informera kunden eller utomstående om att rapportering till Finanspolisen har skett. Bolaget ska också endast med försiktighet sprida informationen internt. Länsstyrelsen kan konstatera att rutinen inte omfattar de skärpta åtgärder för kundkännedom som ska vidtas vid avvikande eller misstänkta aktiviteter. Rutinen omfattar heller inte att det inte är obehörigt röjande att lämna uppgifter till en tillsynsmyndighet eller en brottsbekämpande myndighet, vilket är en brist.

Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser

Bolaget har i sina rutiner och riktlinjer uppgett att bolagets kunder är en relativt homogen grupp. Bolaget har god insyn i deras verksamhet och tjänsterna bedöms ha relativt låg risk. Det finns också stöd i koncerngemensamma strukturer som t.ex. internkontroll, som oberoende granskar interna riktlinjer och kontroller. Bolaget har därför enligt 6 kap. 3 § (01FS 2018:55) valt att införa en funktion för regelefterlevnad som löpande kontrollerar att verksamheten fullgör sina

skyldigheter. Funktionsansvarig för bolaget (Butiksekonomi) är chefen för butiksekonomi Stab.

Av rutinerna och riktlinjerna ska framgå en intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullgörs. Det ska framgå vilken eller vilka funktioner som har utsetts och vem som innehar respektive funktion. Det ska också framgå hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Oavsett vad verksamhetsutövaren driver för verksamhet ska denne utse en person som ansvarar för verksamhetens regelefterlevnad och interna kontroll samt rapportering till Polismyndigheten. Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget har utsett en funktionsansvarig, men inte angivit vem som innehar funktionen. Bolaget har vidare hänvisat till koncerngemensamma strukturer. Eftersom Länsstyrelsen inte fått del av koncernstrukturen eller vad den innehåller kan myndigheten inte ta ställning till detta. Vidare ska omfattningen av och innehållet i rutinerna och riktlinjerna bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art samt den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som identifierats i den allmänna riskbedömningen. Eftersom bolaget i sina rutiner inte redogjort för sin verksamhets storlek och art går det heller inte att avgöra vilka funktioner det är motiverat att bolaget har på plats för sin interna kontroll.

Vad gäller förbud mot repressalier hänvisar bolaget i handlingarna till en ICA policy kring visselblåsartjänster. Eftersom Länsstyrelsen inte fått del av policyn eller vad den innehåller kan inte myndigheten ta ställning till om det finns system för visselblåsare eller om bolaget tillhandahåller skydd till de anställda, uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder samt repressalier till följd av att de gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket – så kallat visselblåsarskydd.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att bolaget har åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket genom att inte upprätta, dokumentera och uppdatera allmän riskbedömning, riskprofil för kunder samt rutiner och riktlinjer för att motverka att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Länsstyrelsens tillsyn av bolaget har visat att ovan angivna brister föreligger. Detta innebär att bolaget löper en ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen har således grund för att meddela bolaget ett föreläggande att göra rättelse.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 18, 2 kap. 1-3 §§, 8 § och 15 §, 3 kap. 1-4 §§, 7-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§ och 29-30 §§, 4 kap. 1-2 §§, 6-7 §§, 9-10 §§, 6 kap. 1-2 §§, 4-5 §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13 §, och 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

- 16 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-10 §§, 3 kap. 2-7 §§ och 9 §, 4 kap. 1 §, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Detta beslut kan överklagas

Se bilaga 1.

Beslutande

I detta ärende har Diana Berkusaite beslutat med Per Claesson som föredragande.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

Upplysningar

Lämna gärna era uppgifter via vår e-tjänst komplettering eller yttrande i ärende. Uppgifterna kommer då direkt in i ert ärende och ni får en bekräftelse på att vi har mottagit uppgifterna. I e-tjänsten anger ni Länsstyrelsen i Stockholms län samt ärendets diarienummer. Ni hittar e-tjänsten på lansstyrelsen.se. Skriv *yttrande* i sökrutan och tryck på sök.

Ni kan även lämna uppgifter via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se alternativt till Länsstyrelsen i Stockholm Box 220 67, 104 22 Stockholm. Ange ert ärendes diarienummer samt *yttrande* i ämnesraden.

För information om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten